

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота

з педагогіки на тему: Організація діяльності класного керівника в закладі загальної середньої освіти

студента групи СОі01-21
філологічного факультету освітніх технологій,
спеціальності 014 Середня освіта,
014.024 Іспанська мова та зарубіжна
література, освітньої програми Іноземні
мови та література, методика навчання
іноземних мов і зарубіжної літератури
(іспанська мова і друга
західноєвропейська мова)
Дашівського Олега Сергійовича
Науковий керівник –
канд. пед.наук Катерина Годлевська
Кількість балів –
Національна шкала –
Оцінка ЄКТС –

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Київ – 2024

Зміст

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА	5
1.1. Поняття та зміст діяльності класного керівника.....	5
1.2. Завдання і функції класного керівника	8
1.3. Методи і форми планування роботи класного керівника	11
1.4. Нормативно-правове забезпечення загальної середньої освіти.....	14
РОЗДІЛ 2. ВИХОВНА РОБОТА ЯК ЧАСТИНА ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА	19
2.1. Поняття та система виховної роботи в закладі освіти.	19
2.2. Організація виховного процесу в закладі загальної середньої освіти.....	21
2.3 Рекомендації щодо покращення виховної роботи класного керівника.....	23
ВИСНОВКИ	25
РЕЗЮМЕ.....	26
RESUME.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28

ВСТУП

Актуальність досліджуваної проблеми. Проведення виховної роботи в освітньому закладі є комплексною діяльністю. Труднощі здійснення виховної роботи в школі полягають у тому, що освітня діяльність формує особистість. Виходячи з того, що кожна людина має свої особливості, які відрізняються одна від одної, то і освітній підхід для кожного різний і реалізується з певними відмінностями. Класному керівнику належить провідна роль у здійсненні виховної роботи в школі. Професійні здібності класного керівника є актуальним чинником у навчанні та складанні дидактичних і методичних планів, організації та здійсненні навчання. Розвиток людини та суспільства залежить від освітніх процесів, які дозволяють набувати знання, навички та досвід. Щоб досягти цього розвитку, обов'язковою фігурою у закладі освіти має бути лідер навчального процесу, який плануватиме, керуватиме та оцінюватиме виховну роботу.

Говорячи про роль класного керівника як вихователя, ми повинні усвідомлювати, що сьогоденні вимоги та умови щодня формують все більше і більше викликів для сучасного педагога, який не тільки планує та керує педагогічним процесом, а також сприяє розвитку морально-етичних цінностей учнів, формуючи сприятливе та комфортне середовище у колективі. Саме тому, організація роботи класного керівника вимагає комплексного підходу та має відповідати вимогам сучасності.

Об'єкт дослідження: виховна робота в закладі освіти.

Предмет дослідження: зміст, форми і методи діяльності класного керівника в закладі загальної середньої освіти.

Мета і завдання: Метою курсової роботи є аналіз організації діяльності класного керівника в закладі загальної середньої освіти. Для досягнення поставленої мети визначено такі основні завдання роботи:

1. Дослідити загальну систему виховної роботи в закладі освіти, її нормативне забезпечення та організацію виховного процесу;

2. Проаналізувати зміст, форми і методи діяльності класного керівника в закладі освіти.

Методи дослідження. При написанні роботи автор керувався сукупністю загальнонаукових та спеціальних методів: теоретичний аналіз – при визначенні поняття виховної роботи, організації діяльності класного керівника; класифікація – при визначенні підходів стосовно структуризації завдань та функцій класного керівника; узагальнення – для визначення висновків дослідження; формально-юридичний метод – застосовувався під час аналізу положень міжнародних договорів та нормативно-правової бази забезпечення загальної середньої освіти.

Структура роботи. Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається зі вступу, 2 розділів, 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та літератури із 25 найменувань. Загальний обсяг роботи 30 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

1.1. Поняття та зміст діяльності класного керівника.

Завдання, функції, основні напрями і зміст роботи класного керівника в сучасних умовах регулюються Положенням про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти (2000). Обов'язки класного керівника покладаються на педагогічного працівника навчального закладу системи загальної середньої освіти, який має педагогічну освіту або відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, здійснює педагогічну діяльність, фізичний та психічний стан здоров'я якого дозволяє виконувати ці обов'язки (Пункт 2.1 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 489).

Як зазначає Прищепа С. (2012), виховний процес зазвичай розглядається як моносуб'єктний процес, за яким учень постає лише об'єктом педагогічного впливу, а виховна діяльність носить стандартизований характер і орієнтується переважно на методи заохочення та покарання (с.249).

Проте, у сучасній школі, від такого підходу варто відмовлятися, оскільки побудова відносин між керівником та учнівським колективом, мають здійснюватися на засадах партнерства та рівності, надаючи змогу учням не бути пасивним суб'єктом освітнього процесу, а приймати активну участь у власній виховній роботі та взаємодіяти із педагогічним колективом, маючи змогу вільно пропонувати методи покращення освітнього процесу, наприклад, завдяки системі шкільного самоврядування.

Класне керівництво також має певні відмінності і для різних вікових груп. У початковій школі класне керівництво переважно носить характер наставництва. Це диктується необхідністю розвитку в дітей віком знань, умінь і навиків, які знадобляться їм у майбутньому для подальшого навчання та оволодіння компетенціями. Важливим завданням класного керівника у початковій школі є прищеплення дітям поняття цінності освіти з одного боку

та радості пізнання з іншого. В подальшому завдання класного керівника розширюються, стають дещо складнішими, оскільки у середній школі, необхідно не дати згаснути інтересу дітей до пізнання, у підлітковий період створити атмосферу довіри. У випускних класах головне завдання класних керівників є супровід процесу професійного самовизначення, процесу становлення особистості, розвитку соціальних відносин.

Одним із найважливіших завдань класного керівника є системна робота з колективом групи. Педагог гуманізує відносини між дітьми в колективі, сприяє формуванню моральних сенсів та духовних орієнтирів. Для успішного вирішення питань навчання, виховання та розвитку особистості учня необхідна активна взаємодія всіх учасників освітнього процесу, диференціація, інтеграція та координація педагогічної праці в єдиному освітньому просторі та соціокультурному середовищі.

Класний керівник, отримуючи та опрацьовуючи інформацію про учнів, їх психофізичний розвиток, соціальне оточення, сімейні обставини, контролює хід цілісного виховного процесу; координує навчальну діяльність кожного учня і всієї групи, самовиховання та саморозвиток учня, розвиток творчих здібностей учнів, взаємини з іншими учасниками виховного процесу.

Робота класного керівника - цілеспрямована, системна, запланована діяльність, що будується на основі програми виховання всієї професійної освітньої установи, аналізу попередньої діяльності, позитивних та негативних тенденцій суспільного життя, на основі особистісно орієнтованого підходу з урахуванням актуальних завдань, що стоять перед педагогічним колективом, та ситуації у групі.

Діяльність класного керівника включає співпрацю з адміністрацією освітнього закладу, соціальним педагогом, педагогом-психологом, вчителями-предметниками, педагогами додаткової освіти та батьками учнів класу.

Основна діяльність класного керівника – виховна діяльність. Зміни, що відбуваються у суспільному, економічному, політичному та державному житті визначають зміни у практиці виховання школярів. Класний керівник –

центральна фігура педагогічного процесу, метою якого є формування особистості кожного з учнів. Основою цілеспрямованої діяльності класного керівника є виховна програма. Складання ефективної виховної програми для конкретного класу є складним завданням, виконання якого також є складовою змісту діяльності класного керівника.

Особливе місце в діяльності класного керівника займає класна година - форма організації процесу безпосереднього спілкування педагога і вихованців, в ході якого можуть підніматися і вирішуватись важливі моральні, моральні та етичні проблеми, виступаючи як важливий компонент освітньої роботи у класі, який сприяє формуванню системи відносин до навколишнього світу. Класна година – це гнучка за своїм складом та структурою форма виховної взаємодії; це форма спілкування класного керівника та його вихованців, пріоритетну роль організації, якої грає як педагог, так і учні класу. Класний керівник при підготовці та проведенні класної години є основним координатором і відповідає за реалізацію її виховного потенціалу.

Значення класної години полягає у розширенні кола тих знань, які не знайшли відображення у навчальній програмі; формує певне ставлення до об'єктів навколишньої дійсності; вироблення певної ієрархії матеріальних та духовних цінностей; вироблення умінь вести діалог, аргументування своєї думки.

Важливим аспектом діяльності класного керівника є організація позакласної виховної роботи, що є необхідною умовою успішної соціалізації особистості. Форми позакласної виховної роботи мають бути різноманітні, що вимагає від організатора творчого підходу, вміння генерувати нові ідеї та ерудованості.

Виховання, навчання, мотивація, збереження індивідуальності кожної дитини, розкриття здібностей, реалізація її учнівського потенціалу, соціалізація – все це зміст роботи класного керівника.

Вчитель повинен знати кожного зі своїх дітей, усі особливості їхнього розвитку, сторони характеру, особливості розвитку особистості, для того щоб

у класі була сприятлива атмосфера. Координуючи свої дії з іншими вчителями, класний керівник повинен бачити слабкі та сильні сторони своїх учнів, допомагати їм у навчанні, займатися їх інтелектуальним розвитком, допомагати здобувати додаткову освіту (у школі або додаткових гуртках та секціях).

Потрібно також враховувати і роботу з батьками. Важливо порозумітися з ними, надавати їм педагогічну допомогу, проводити консультації з питань навчання. За потребою направляти батьків та дітей до шкільного психолога.

1.2. Завдання і функції класного керівника.

У науці існує велика кількість підходів до класифікації завдань та функцій, які виступають складовими роботи класного керівника, тому варто розглянути декілька існуючих підходів стосовно вказаної теми.

Погляди Н. Блашківа (2013) транслують більш узагальнений підхід, зводячи функції керівника до трьох основних: виховною, організаційно-адміністративної та координуючої (с. 43). Виховною функцією передбачено керування педагогічним процесом, забезпечуючи всебічний, гармонійний розвиток учнів, за допомогою різних форм виховної роботи. Окрім виконання обов'язкових навчальних планів, освітніх програм, організаційних заходів та позакласних програм, класний керівник має звертати уваги і на індивідуальні та соціально-психологічні особливості учнів свого класу, оскільки керівник також виступає певною мірою координатором, який допомагає побудувати правильну комунікацію всередині колективу та розвивати в учнях навички співробітництва.

Для цього, як зазначає Згара С.В. (2020) класний керівник може використовувати метод педагогічної діагностики (с.39). Галузяк В.М. та Холковська І.Л. (2015) визначають педагогічну діагностику як «особливий вид діяльності, що полягає у встановленні ознак, які характеризують стан і результати виховання, та дає змогу на цій основі прогнозувати можливі відхилення, визначати шляхи їх попередження, а також коригувати

педагогічний процес з метою підвищення якості підготовки фахівців» (с. 5). Тобто, таким чином діагностика виступає як допоміжний інструмент в роботі класного керівника та являє собою цілу систему різноманітних методів, включаючи тестування, опитування, анкетування, спостереження.

Організаційно-адміністративна функція передбачає взаємодію керівника з учнями, батьками, працівниками закладу освіти. Складовими цієї функції є: постановка виховних завдань для групи в цілому, а також у індивідуальному порядку окремих учнів; планування виховної роботи з учнями; організація, проведення та коригування різних видів діяльності відповідно до поставлених завдань: проведення класної години, екскурсій, позакласних активностей, батьківських зборів тощо.

Окремо слід виділити і організацію роботи з батьками учнів: систематичне інформування про успішність, поведінку учнів, регулярність відвідування занять, активне залучення батьків до виховної роботи з учнями; надавати аналіз та оцінку результатів виховної роботи. Серед іншого, перед класним керівником постає обов'язок ведення нормативної документації класу: класний журнал, особові справи учнів, таблиці успішності, плани виховної роботи, тощо.

Координуюча функція передбачає направлення класним керівником виховних зусиль педагогів, батьків на вирішення завдань формування всебічно та гармонійно розвиненої особистості.

Зеленкова Н.І. (2014) виділяє ще комунікативну функцію, яка полягає у побудові оптимальних взаєностосунків між учасниками навчально-виховного процесу та сприянні позитивній психологічній атмосфері (с.243).

Дещо більшої конкретизації потребують завдання класного керівника, які чітко визначені Положенням про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти (2000), затвердженим Міністерством освіти і науки України. Відповідно до цього нормативного акту, завдання класного керівника уособлюють в собі основні завдання загальної середньої освіти в цілому. Тобто, діяльність класного керівника має бути спрямована на:

- виховання громадянина України;
- формування особистості учня (вихованця), його наукового світогляду, розвитку його здібностей і обдаровань;
- виконання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти та професійно-технічної освіти
- виховання в учнів (вихованців) поваги до Конституції України, державних символів України, почуття власної гідності, свідомого ставлення до обов'язків, прав і свобод людини і громадянина, відповідальності перед законом за свої дії;
- реалізацію права учнів (вихованців) на вільне формування політичних і світоглядних переконань;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я учнів (вихованців);
- формування екологічної культури особистості, набуття знань і досвіду розв'язання екологічних проблем, залучення до практичної природоохоронної роботи.

Таким чином, виховна робота спрямована не лише на розвиток пізнавальних здібностей учнів, а й на формування в них морально-етичних цінностей, виховання патріотизму та шанобливого ставлення до батьківщини, розвиток громадянської свідомості та правової культури, формування здорової особистості, як у фізичному, так і у психологічному аспектах. Тобто надаючи учню повний, всебічний, гармонійний розвиток як особистості.

Найважливішим завданням класного керівника є сприяння формування особистості учня, розвитку його задатків, можливостей, здібностей і талантів, а також його соціалізації, залучення до сфери суспільно-соціальних відносин.

1.3. Методи і форми планування роботи класного керівника

Сучасна наукова педагогіка прагне осмислити педагогічний процес із управлінської позиції. Процес планування визначає результативність та ефективність виховної системи освітньої установи, результатом є складання плану роботи. У загальному поданні план – це документ, що вказує змістовні орієнтири діяльності, що визначає її порядок, обсяг, часові межі.

Під час планування необхідно враховувати: концептуальні ідеї виховної системи школи; результати виховної роботи за минулий рік; рекомендації педагогічної та методичної літератури з проблем управління виховною роботою; передовий досвід; можливості освітньої організації, батьків учнів; виховний потенціал соціокультурного середовища; зв'язок із подіями в країні, світі.

Планування – один із етапів управління процесом формування особистості та учнівського колективу, щодо визначення цілей, змісту й способів організації виховного процесу та життєдіяльності колективу. У плані роботи класного керівника з колективом вихованців мають відобразитися організаторська діяльність педагога і діяльність колективу, участь колективу в загальних справах навчального закладу. Класному керівнику важливо враховувати вік дітей та бути гнучким у плануванні: оперативно вносити доповнення, передбачати варіанти заходів, мати резерв часу.

Прищеп С.М. (2013) виділяє 5 етапів у проектуванні виховної діяльності: «початковий етап – діагностика цілепокладання, планування виховної діяльності; – етап проектування – добір оптимальних форм та методів проектування виховної діяльності; – етап впровадження проекту – виконання запланованих проектних дій та простежування динаміки змін; – етап корекції проекту – коригування певних елементів проектування виховної діяльності; – заключний етап окреслення результатів даного проекту» (с.159). Саме педагогічне проектування, за своєю суттю, є ширшим поняттям, ніж планування, оскільки останнє входить до цілісної системи проектування як

одна із складових. Планування являє собою попередню розробку основних деталей майбутньої діяльності учнів та педагогів, тобто створюється ймовірний варіант майбутньої діяльності. Планування - це початковий етап, необхідний організації педагогічного процесу, оскільки основні деталі майбутньої взаємодії педагогів та учнів розробляються заздалегідь.

На практиці використовуються різні види педагогічного планування: перспективне, оперативне, поточне. Перспективне планування передбачає складання плану роботи на тривалий період, оперативне планування – складання плану підготовки і проведення конкретного заходу, поточне – планування діяльності класного колективу на день, тиждень, місяць тощо.

Як зазначає Бадьор І.В. (2012) методика планування виховної роботи має такі етапи: «підготовчий: ознайомлення з педагогічними вимогами до планування та структурою плану виховної роботи; аналітичний: аналіз результатів і наявного досвіду, діагностика рівня вихованості студентів; моделюючий: цілепокладання, колективне планування, оптимальний підбір змісту, форм і засобів, прогнозування результатів; заключний: вибір структури плану, його оформлення» (с.139).

Даний алгоритм підходить для будь-якого типу плану та виду діяльності. Щоб отримати очікуваний результат, процес планування має бути безперервним та систематичним. Залежно від різних ситуацій, загальний алгоритм може змінюватись, його можна звужити, розширити, поглибити чи доповнити, в залежності від поглядів педагога. Планування є процесом моделювання педагогічної діяльності певного напрямку, виду діяльності у межах певного проміжку часу, тобто складаючи план, педагог представляє модель своєї роботи: змістовну, організаційну, структурну. Приступаючи до планування, вчитель повинен пам'ятати, що цей процес тривалий і не закінчується написанням плану на рік, а продовжується протягом усього навчального року.

План - це документ, у якому дається перелік заходів, порядок та місце їх проведення. Планування може стосуватись дослідницької діяльності, у вигляді

окремих її елементів, що організується на уроці, та формування основних дослідницьких умінь, яких вимагають освітні стандарти. Наприклад, план уроку є коротким викладом методичної структури уроку. У плані фіксуються мета та завдання уроку, його тип, а також реалізовані на уроці принципи та вибрані методи. Основне місце посідає перелік етапів уроку та позначення провідної діяльності педагога та учнів.

Інший вид діяльності з планування, включає розвиток цих умінь у позаурочних формах роботи (факультативи, гуртки, тощо). Специфіка позаурочних форм занять дозволяє вчителю надати учням велику самостійність.

Структура плану будь-якого виду може включати такі розділи: характеристику педагогічної ситуації; навчальні, виховні та розвивальні завдання; зміст і основні форми навчальної та виховної роботи; очікувані результати і показники ефективності роботи, критерії оцінювання запланованої роботи.

Єдиного стандарту або ж уніфікованого плану виховної роботи класного керівника немає, оскільки планування здійснюється, враховуючи багато факторів, які не дозволяють сформулювати єдиний підхід, який би став універсальним для всіх учнів. Форма плану обирається відповідно до існуючих методичних рекомендацій і затверджується рішенням педагогічної ради. План може включати такі розділи: аналіз виховної роботи за минулий рік, цілі та завдання виховної діяльності, психолого-педагогічна характеристика класу, основні напрями діяльності класного колективу, індивідуальна робота з учнями, робота з батьками, вивчення стану та ефективності виховного процесу в класі.

План виховної роботи класного керівника може бути обов'язковою складовою роботи класного керівника, оскільки у 2018 році в Україні набула чинності нова Інструкція з діловодства для закладів загальної середньої освіти. Педагогічна рада кожного закладу визначає самостійно перелік обов'язкової ділової документації, яка погоджується на засіданні методоб'єднання класних

керівників і затверджується директором навчального закладу або його заступником з виховної роботи. Також кожна школа може створювати власну інструкцію з діловодства на основі типової.

1.4. Нормативно правове забезпечення загальної середньої освіти

Нормативно правову базу освітньої галузі складають: Загальна декларація прав людини, Конституція України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про загальну середню освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Національна програма «Діти України», Концепція виховання дітей на молоді в національній системі освіти, Концепція національно-патріотичного виховання, Концепція Нової української школи.

Право на освіту є фундаментальним, базовим правом кожної людини, яке знайшло своє відображення в статті 26 Загальної декларації прав людини (1948), яка говорить: «Кожен має право на освіту. Освіта має бути безкоштовною, принаймні на початковому та базовому етапах. Початкова освіта є обов'язковою». Освіта як фундаментальне право людини закріплено в Загальній декларації прав людини (1948) та багатьох інших міжнародних документах з прав людини.

Основним нормативним документом ЮНЕСКО є Конвенція проти дискримінації в освіті, яка датується 1960 роком і на сьогоднішній день ратифікована 107 державами, в тому числі і Україною. Це перший міжнародний документ, який широко охоплює право на освіту та має обов'язкову силу в міжнародному праві.

Держави мають першочерговий обов'язок забезпечити право на освіту, однак інші учасники відіграють ключову роль у просуванні та захисті цього фундаментального права.

Згідно з міжнародним правом роль багатосторонніх міжурядових установ, таких як ЮНЕСКО є особливо важливою у зв'язку з реалізацією права на освіту в наданні технічної та фінансової допомоги, в свою чергу

міжнародні фінансові установи повинні приділяти більше уваги захисту права на освіту у своїй політиці, кредитних угодах, програмах структурної перебудови.

Громадянське суспільство відіграє вирішальну роль у просуванні права на освіту та забезпеченні відповідальності держави за її зобов'язаннями. Батьки несуть відповідальність за те, щоб їхні діти відвідували обов'язкову освіту. Вони не можуть відмовити своїм дітям у доступі до освіти.

Освіта сама по собі є правом, яке розширює можливості та є одним із найпотужніших інструментів, за допомогою якого економічно та соціально маргіналізовані діти та дорослі можуть вирватися з бідності та повною мірою брати участь у житті суспільства. Зв'язування країн із певними стандартами через міжнародні акти є одним із способів забезпечення доступу до якісної освіти. Юридичні гарантії та захист права на освіту не мають часових рамок, вони також гарантують, що судові механізми можуть визначати, чи дотримуються зобов'язання щодо прав людини, накладати санкції за порушення та забезпечувати вжиття відповідних заходів.

Важливе значення для реалізації будь-якого права має наявність відповідних гарантій, і механізму такої реалізації. Це повною мірою стосується права на освіту. Статтею 53 Конституції України (1996) встановлено, що кожен має право на освіту. Повна загальна середня освіта є обов'язковою.

Механізм реалізації права на освіту включає нормативні та інституційні компоненти. Державні гарантії реалізації права на освіту встановлюються Законом України «Про освіту» (2017), яким визначено, що в Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Юридичні гарантії права дитини на освіту знайшли закріплення, зокрема, у статті 19 Закону України «Про охорону дитинства» (2001), якою встановлено, що держава гарантує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти в державних і комунальних закладах освіти; надання стипендій та пільг

здобувачам освіти таких закладів у порядку, встановленому законодавством України.

У 2016 році, Кабінетом Міністрів України було затверджено Концепцію реалізації державної політики щодо реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Головною метою цієї концепції було створення нової шкільної структури, яка сприятиме освоєнню нового змісту освіти та розвитку ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості. Також вона передбачала децентралізацію та ефективне управління системою загальної середньої освіти для забезпечення реальної автономії шкіл, рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, впровадження принципу педагогіки партнерства та підвищення мотивації вчителів через підвищення їхнього рівня оплати праці та стимулювання професійного зростання. Одним з ключових аспектів цих реформ було удосконалення процесу виховання, зокрема, за допомогою впровадження орієнтації на потреби учнів.

Важливим елементом правового забезпечення цих реформ управління закладами середньої освіти в Україні є нормотворчість, тобто розробка та прийняття нових законів або вдосконалення існуючих, що мають реалізувати положення директивних документів.

На сьогоднішній день, реформування системи середньої освіти в Україні відбувається в рамках адміністративної реформи, в якості організаційного аспекта та наближення до стандартів Європейського Союзу, як змістового аспекта. Інтеграція України до Європейського співтовариства є одним із пріоритетів стратегічного розвитку нашої держави. Зважаючи на те, що посилення інтеграційних процесів у європейське співтовариство є надзвичайно важливим для сучасної української політики, оновлені стандарти української освіти повинні враховувати національні та загальноєвропейські аспекти.

«Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» (2006)

пропонують відходити від концепції запам'ятовування фактів та понять, впроваджуючи замість цього поняття компетентностей.

Метою Рекомендації є покращення розвитку ключових компетенцій для всіх людей протягом життя та сприяння заходам, необхідним для досягнення цієї мети, заохочуючи держави краще готувати людей до мінливих ринків праці в більш різноманітних, мобільних, цифрових і глобальних суспільствах, а також розвивати навчання на всіх етапах життя. Учням необхідно розвивати свої навички та вміння протягом усього життя для їхньої особистої реалізації, щоб вони могли активно брати участь у суспільстві, в якому вони живуть, і бути впевненими, що вони готові до постійно змінного світу.

Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті.

Список компетентностей, яких набуватимуть учні, уже закріплено законом «Про освіту» (2017), при розробці яких, було враховано Рекомендації Європейського Парламенту. Список включає в себе: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність. Державні стандарти можуть розширювати цей список.

Ключові компетенції – це ті, які потрібні всім людям для самореалізації та розвитку, працевлаштування, соціальної інтеграції та активної громадянської позиції. Вони розвиваються в перспективі навчання впродовж життя, починаючи з раннього дитинства і протягом дорослого життя, а також через формальне та неформальне навчання.

Окрім розвитку ключових компетенцій за допомогою навчальної програми, на різних етапах шкільного навчання та за допомогою окремих предметів, середовище викладання також створює великий внесок у розвиток компетентностей. Основний підхід до навчання ключовим компетентностям полягає у створенні навчального середовища, яке сприяє активному навчанню.

РОЗДІЛ 2. ВИХОВНА РОБОТА ЯК ЧАСТИНА ДІЯЛЬНОСТІ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

2.1. Поняття та система виховної роботи в закладі освіти

Виховна система школи є комплексною структурою, яка сприяє успішному вихованню. В рамках шкільної освіти відбувається формування моральних цінностей учнів, розвиток творчого мислення та відчуття відповідальності. На сучасному етапі у школах встановилася система виховної роботи, побудована на принципах гуманізму та демократизму, яка сприяє співпраці школи з сім'єю, розвиває учнівські навички самоосвіти та самоаналізу, допомагає розкрити індивідуальні здібності та творчість, сприяє самопізнанню та самореалізації.

Доволі влучним є визначення виховної системи, надане В. Ковальчук (2018), «виховна система – це цілісне утворення, яке організується в процесі інтеграції основних компонентів освіти і виховання (мета, суб'єкти, їхня діяльність, спілкування, відносини, кадровий потенціал, матеріальна база, середовище), що сприяє розвитку особистості, створенню своєрідного, розвивального та виховуючого середовища загальноосвітнього закладу» (с. 33).

Керівництво процесом управління виховної роботи здійснюється шляхом конкретизації мети та цілей виховання, розширення видів діяльності, впровадження інновацій у виховний процес. Управління виховною роботою у закладі загальної середньої освіти представляє собою складний та динамічний процес, що включає визначення мети та завдань, аналізу рівня навчально-виховної діяльності школи, ефективного використання навчальних засобів, координації зусиль усього педагогічного колективу та адміністративного персоналу з метою забезпечення всебічного розвитку особистості учнів.

Виділяючи основні напрямки управління виховною роботою, важливо наголосити на трьох видах діяльності, впроваджених у систему освітнього процесу: організація роботи педагогів, надання методичної допомоги та

методичного забезпечення; діяльність з управління педагогічним процесом, включаючи забезпечення та контроль за виконанням освітньої програми; взаємодія з батьками або законними представниками, важливою складовою цього напрямку є налагодження взаєморозуміння та співпраці між усіма учасниками навчально-виховного процесу для досягнення спільних цілей.

Цілеспрямованість та системність виховної діяльності з учнями забезпечуються через планування. Саме завдяки цій процедурі виховний процес стає більш керованим. План виховної роботи включає в себе систему заходів, спрямованих на досягнення виховних цілей.

Стратегія виховної роботи охоплює різноманітні програми, заходи та колективну творчу діяльність, які служать основою для планування виховної діяльності. Таким чином, план виховної роботи є документом, що ґрунтується на стратегічній програмі розвитку закладу загальної середньої освіти, плані виховної роботи школи та моделі виховної системи.

Важливо відзначити, що план виховної роботи виконує такі функції: забезпечує упорядкованість, організованість та системність в проведенні виховної роботи; забезпечує органічну єдність та взаємозв'язок з освітнім процесом, реалізуючи виховні можливості позаурочного часу; координує зусилля всіх учасників виховного процесу, уникати дублювання; сприяє оптимізації та прогностичності виховного процесу.

Сутність проблем шкільної освіти полягає у відчуженості значної частини учнів від школи, у відсутності в них психологічного комфорту, почуття захищеності, довіри і поваги до вчителя і, як наслідок, небажання навчатися. В свою чергу, ця відчуженість породжується відчуженістю школи від школярів, її неадаптованістю до існування різних психолого-педагогічних типів учнів, до їхніх індивідуальних особливостей і відсутністю інтересу до духовного життя школярів.

Своє концентроване вираження таке ігнорування знаходить насамперед у стандартності змісту і форм навчання у загальноосвітній школі, орієнтації цілей її діяльності на забезпечення формальних показників роботи школи,

вчителя й учня, у порушенні гармонійних взаємин між школярами та педагогами у навчально-виховному процесі. Саме тому окрему увагу педагогам варто звертати на відповідність мети, змісту, темпу навчання індивідуальним особливостям і пізнавальним можливостям школярів; рівень розвитку їхніх інтелектуальних умінь; побудову навчального процесу з опорою на ті види діяльності, які зумовлені природними здібностями учня.

Основні напрями навчально-пізнавальної діяльності формуються у трьох сферах, академічній (науково-предметні знання, уміння та навички), інтелектуальній (уміння здійснювати розумові операції), комунікативній (вміння організувати навчання як навчально-пізнавальне дослідження та вміння будувати повноцінні ділові і міжособистісні стосунки з однолітками та вчителями). Усі ці досягнення становлять основу для успішного формування інтелектуальної та соціальної зрілості учнів та мають бути враховані в системі виховної роботи.

2.2. Організація виховного процесу в закладі загальної середньої освіти

Процес організації виховної роботи в тій чи іншій освітній організації починається з розробки моделі виховної системи, яка будується з урахуванням типу школи, її ресурсної забезпеченості, складу учнів та педагогів, соціокультурного середовища.

Виховні цілі реалізуються педагогами у формі двох видів діяльності: 1) у формі навчання в результаті послідовних взаємопов'язаних дій вчителя та учня, в результаті яких учень набуває усвідомлені та глибокі знання, вміння та навички. У цій єдності необхідно виділити три елементи: зміст освіти, тобто спільна діяльність учня та викладача, та методи та організаційні форми їх діяльності, які призводять до певних змін учня в колективі; 2) залучення учнів до діяльності, відмінної від навчання, і виховання складних якостей, які не можуть бути реалізовані в освітньому процесі.

Залучення школярів до ширшого кола діяльності необхідно, щоб

сформувати повноцінну особистість. Позакласні заходи є невід'ємною частиною повноцінної освіти. Ці дії дозволяють учням застосовувати академічні навички в контексті реального світу. Вони також дозволяють учням закріпити уроки, засвоєні в класі. Впровадження у позакласну роботу таких форм виховної роботи, як: тематичні вечори, читацькі конференції, предметні гуртки, випуск шкільної газети, огляд та обговорення художніх фільмів, позитивно впливає на загальний розвиток учнів, навчальну діяльність і поведінку, розширює кругозір і пізнавальні інтереси, формує дослідницькі навички, виховує цілеспрямованість і наполегливість. Форми роботи центрів зі школярами різноманітні: факультативи, гуртки, фестивалі, конкурси, олімпіади, зустрічі, концерти, спортивні змагання, туристичні походи. Як зазначає Поліщук О. (2022), «виховна робота в школі є важливою упродовж усього вікового періоду розвитку й удосконалення особистості. Формувати життєві пріоритети важливо саме у шкільному віці, коли дитина піддається впливу і в неї закладаються основи свідомого світосприйняття» (с.205).

Особливістю нової української школи є, поміж іншого, організація такого освітнього середовища, яке сприятиме вільному розвитку творчої особистості дитини. З цією метою змінюється просторово-предметне оточення, програми та засоби навчання. У новій українській школі зростає частка проектної, командної, групової діяльності у педагогічному процесі. Відповідно урізноманітнюються варіанти організації навчального простору у класі. Крім класичних варіантів, використовуються новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які легко трансформувати для групової роботи. Планування і дизайн освітнього простору школи спрямовуються на розвиток дитини та мотивації її до навчання. Організація освітнього простору навчального кабінету потребує широкого використання ІТ-технологій, нових мультимедійних засобів навчання, оновлення навчального обладнання.

2.3 Рекомендації щодо покращення виховної роботи класного керівника

Покращення виховної роботи класного керівника передбачає багатогранний підхід, який охоплює різні аспекти викладання та навчання. Моїми власними рекомендаціями можуть бути :

1. **Професійний розвиток:** регулярний професійний розвиток має важливе значення для вчителів, насамперед, щоб бути в курсі новітніх освітніх стратегій, технологій і методик. Участь у семінарах, конференціях та онлайн-курсах може надати цінну інформацію та нові навички, які підвищують ефективність викладання.
2. **Диференційоване навчання:** визнання та задоволення різноманітних потреб учнів має вирішальне значення. Диференційоване навчання передбачає адаптацію методів викладання та матеріалів до різних стилів навчання, здібностей та інтересів. Це може включати пропонування різних форм оцінювання та надання різних ресурсів, які відповідають різним навчальним уподобанням.
3. **Використання технологій:** Інтеграція технологій у навчальний процес може покращити навчальний досвід і надати нові можливості для залучення. Використання таких інструментів, як інтерактивні дошки, освітнє програмне забезпечення та онлайн-ресурси, може зробити уроки більш динамічними та доступними. Крім того, навчання учнів навичкам цифрової грамотності набуває все більшого значення в сучасному світі, де панують технології.
4. **Залучення батьків:** залучення батьків до освіти їхніх дітей може мати значний вплив на успішність учнів. Регулярне спілкування з батьками через інформаційні бюлетені, конференції та цифрові платформи допомагає тримати їх в курсі подій та залучати до процесу. Заохочення батьків підтримувати навчання вдома та брати участь у шкільних заходах може зміцнити зв'язок між домом і школою.

5. Зворотній зв'язок з учнями: активний пошук та врахування відгуків учня може дати цінну інформацію про їхній навчальний досвід та вподобання. Проведення опитувань, обговорення в класі та створення скриньок для пропозицій - це способи збору інформації. Використання цього зворотного зв'язку для коригування методів викладання та управління класом може призвести до створення більш ефективного освітнього середовища.

Впроваджуючи ці стратегії, вчителі можуть покращити навчальне середовище, зробити його більш цікавим та ефективним. Такий підхід не лише задовольняє різноманітні навчальні потреби, а й сприяє кращим освітнім результатам для всіх учнів.

ВИСНОВКИ

Систематизація результатів дослідження з теми «Організація діяльності класного керівника в закладі загальної середньої освіти» підтвердила досягнення мети та виконання завдань дослідження, що дозволяє зробити такі висновки:

1. Організація роботи класного керівника являє собою важливий та обов'язковий елемент організації навчання у сучасній школі. Успішна діяльність класного керівника можлива лише за умови систематичного, комплексного підходу до організації виховної роботи.

2. Організовувати учбовий процес, відповідно до найновіших психолого-педагогічних вимог; використовувати допоміжні засоби навчання для досягнення поставленої мети; організовувати позакласну роботу для підвищення інтересу учнів щодо даного предмету і розвитку їх кругозору та здібностей; скласти і здійснити програму самоосвіти; передавати свій педагогічний досвід іншим вчителям – все перелічене являє собою зміст та функції роботи класного керівника.

3. Виховна робота в закладі освіти не обмежується виключно набуттям навчальних компетентностей та теоретичних знань і умінь, моральне виховання, є важливим аспектом комплексної системи освіти.

4. Класний керівник відіграє вирішальну роль у формуванні характеру учнів і цінностей, якими вони керуються протягом усього життя. Значення морального виховання в школах і розуміння його довгострокового впливу на людей і суспільство є величезними. Навчання цінностям і етиці учнів, заохочення громадянської активності та соціальної відповідальності з раннього віку гарантує, що учні виростуть відповідальними громадянами, які роблять позитивний внесок у суспільство.

5. За допомогою планування виховної роботи в класі, яке дозволяє визначити цілісну виховну систему, проектувати розвиток усього колективу класу і окремих його учнів, робота класного керівника стає чітко організованою.

РЕЗЮМЕ

Класний керівник має провідну роль у здійсненні виховної роботи в школі. Його професійні здібності є одним з головних чинників у навчанні та організації та здійсненні навчання. Розвиток людини та суспільства залежить від освіти та процесів у ній. Щоб досягти цього розвитку, головною фігурою у закладі освіти має бути лідер навчального процесу, який плануватиме, керуватиме та оцінюватиме виховну роботу. Ці факти зумовили вибір та інтерес до теми курсової роботи «Організація діяльності класного керівника в закладі загальної середньої освіти».

У **першому розділі** роботи обґрунтовані поняття та система виховної роботи в закладі освіти, на основі прикладу розкрито значення та багатогранність виховної системи. Також надається інформація щодо організації виховного процесу в закладі освіти, стратегії, сутності, функцій виховної роботи та нормативно правового забезпечення загальної середньої освіти.

У **другому розділі** розкрито зміст, форми і методи діяльності класного керівника в закладі середньої освіти. Розкрито поняття та зміст діяльності класного керівника, його завдання, функції, основні напрями і зміст роботи в сучасних умовах, формування особистості учня. Наголошено на важливості системної роботи з колективом групи. Визначено важливість класної години, співпраці з адміністрацією навчального закладу, соціальним педагогом, педагогом-психологом, вчителями-предметниками, педагогами додаткової освіти та батьками учнів класу.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме. Обсяг роботи складає 30 сторінок. У списку використаної літератури нараховується 17 джерел.

Ключові слова : класний керівник, освіта, зміст діяльності, навчальний процес, організація навчання, компетентність, виховання.

RESUME

The class teacher has a leading role in the implementation of educational work in the school. His/her professional abilities are one of the main factors in teaching and organising and implementing learning. The development of a person and society depends on education and its processes. To achieve this development, the main figure in an educational institution should be the leader of the educational process, who will plan, manage and evaluate educational work. These facts have led to the choice and interest in the topic of the course work "Organisation of the class teacher's activity in a general secondary education institution".

The first chapter of the work substantiates the concept and system of educational work in an educational institution, and uses an example to reveal the importance and versatility of the educational system. It also provides information on the strategy, essence, functions of educational work and regulatory and legal support of general secondary education.

The second section reveals the content, forms and methods of activity of a class teacher in a secondary education institution. The concept and content of the class teacher's activity, his/her tasks, functions, main directions and content of work in modern conditions are revealed. The importance of systematic work with the group team is emphasised. The importance of the classroom hour, cooperation with the administration of the educational institution, social pedagogue, psychologist, subject teachers, teachers of additional education and parents of class students is determined.

The term paper consists of an introduction, two chapters, conclusions, and a summary. The volume of the work is 30 pages. The list of references includes 17 sources.

Key words: class teacher, education, content of activity, educational process, organisation of education, competence, upbringing.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бадьор, І.В. (2012). Методика планування виховної роботи класного керівника в навчальній групі (с.139-141). В.В. Бібик. (Ред.) *Науково-методична конференція викладачів, співробітників і студентів*. (с.139-141). Суми : СумДУ.

Блашків, Н. (2013) Функції сучасного класного керівника. *Студентський науковий вісник*, 33, 42-44.

Визначення, права та обов'язки класного керівника.
https://oblpon.kiev.ua/pravovui_zahust/702-viznachennya-prava-ta-obovyazki-klasного-kerivnika.html

Галузьяк, В.М. & Холковська І.Л. (2015). *Педагогічна діагностика*. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД».

Діяльність класного керівника. Робота з батьками.
<https://ru.osvita.ua/school/method/upbring/3935/>

Завдання і функції класного керівника.
https://pidru4niki.com/16350522/pedagogika/zavdannya_funktsiyi_klasного_kerivnika

Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

Закон України «Про освіту» № 2145-VIII (2017). *Відомості Верховної Ради*, 38-39, ст.380.

Закон України «Про охорону дитинства» № 2402-III (2001). *Відомості Верховної Ради України*, 30, ст.142. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>

Згара, С. В. (2020). Функції класного керівника. Л.В. Задорожної-Княгницької (Ред.), *Нова українська школа: початок реформ*. (с.39-40). Маріуполь: МДУ.

Зеленкова, Н. І. (2014). *Класний керівник як менеджер навчально-виховного процесу* (ред. Т. О. Дороніної). ТОВ ВНП «Інтерсервіс».

Ковальчук В.А. (2018). *Освітньо-виховні системи закладів середньої освіти*. ЖДУ ім. І.Франка.

Конституція України (1996). *Відомості Верховної Ради України*, 30, ст. 141.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Напрями і форми роботи класного керівника.

https://pidru4niki.com/11340614/pedagogika/napryami_formi_roboti_klasnogo_ke_rivnika

Основні функції та обов'язки класного керівника. <https://osnova.com.ua/descho-pro-osnovni-funktsi-ta-obovyazki-klasnogo-kerivnika/>

Планування роботи класного керівника.

https://pidru4niki.com/1678022835058/pedagogika/planuvannya_roboti_klasnogo_kerivnika

Поліщук, О. (2022). Сучасні форми виховної роботи у контексті Нової української школи. *Інноватика у вихованні*, 15, 202-207.

Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2611/

Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. (2000). *Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України*, 22, 3–7.

Прищеп, С. (2013). Основні етапи проектування виховної діяльності класного колективу. *Вісник Житомирського державного університету*, 67, 157-160.

Прищеп, С. (2012). Особливості проектування виховної діяльності класного керівника. *Гуманітарний вісник*, 28, 248-253.

Про затвердження Інструкції з діловодства у закладах загальної середньої освіти № 676 (2018). *Міністерство освіти і науки України*.

Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) "Про основні компетенції для навчання протягом усього життя" (2006).

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року».

<https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934>

Функції класного керівника.

http://megalib.com.ua/content/3890_Funkcii_klasnogo_kerivnika.html